

Aan: Leden van de Vaste Kamercommissie
Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

Betreft: begrotingsbehandeling BuHaOs in de week van 17 november

Amsterdam, 10 november 2014

Geachte Kamerleden,

Het kabinet beoogt de handelsagenda en ontwikkelingsdoelen te verbinden. Internationaal MVO-beleid kan de verbinding tussen beide beleidsterreinen versterken. Echter, in de begroting van BuHa-Os blijkt daar weinig van. Handelsbevordering en steun aan bedrijven staan voorop, MVO-beleid is nauwelijks terug te vinden in het budget en concrete doelstellingen ontbreken totaal. Het MVO Platform wil meer duidelijkheid over de voortgang van het volgende beleid.

Nationaal Actieplan bedrijven en mensenrechten

Bijna een jaar geleden presenteerde het kabinet het 'Nationaal Actieplan'¹ om uitvoering te geven aan de VN 'Guiding Principles on Business and Human Rights' (UNGP). Met het schrijven van een plan is het werk echter niet gedaan. Het MVO Platform ziet nog weinig terug van de uitvoering van dit plan. Ook kent het plan hiaten² als we het vergelijken met aanbevelingen van de VN werkgroep die de implementatie van de UNGP begeleidt.³ Nederland zou met urgentie het plan moeten bijstellen én uitvoeren en daarover verantwoording moeten afleggen. In de bijlage treft u suggesties voor de te ondernemen stappen.

Sectorrisico analyse en convenantenbeleid

In de begroting van BuHa-OS ontbreken concrete doelstellingen en duidelijke posten voor het bevorderen van MVO en de aanpak van risico's. Wel wordt het plan om MVO-convenanten met risicosectoren aan te gaan genoemd. Naast de sectoren kleding, energie en financiële sector wordt de keuze voor sectoren gebaseerd op de "Sector Risico Analyse" (SRA), uitgevoerd door KPMG.

Het eindrapport van de SRA laat al enige tijd op zich wachten (voorzien voor juni 2014). Erop vooruitlopend willen we al iets over dit onderzoek zeggen. KPMG heeft maatschappelijke organisaties geconsulteerd vanwege hun expertise over risico's en schendingen. In de eindfase van de SRA heeft KPMG echter alleen met het bedrijfsleven gesproken en zijn in de analyses per sector vooral risico's overeind gebleven die ook door de sector zelf worden erkend. Risico's waarvoor bedrijven een blinde vlek hebben zijn buiten beschouwing gelaten of worden slechts zijdelings genoemd. Voorbeelden zijn gedwongen arbeid bij het spinnen en weven van stoffen in India en vakbondsrechten in de steenkoolketen in Colombia. De waarde van de SRA als "agerenderend" voor het aanpakken van risico's waarin het "bedrijfsbeleid versterking behoeft"⁴ staat daarmee bij voorbaat ter discussie.

Het proces om te komen tot effectieve convenanten, die tot structurele oplossingen voor risico's en misstanden leiden in de betreffende ketens zal aan een aantal voorwaarden moeten voldoen. Het MVO Platform deed daarvoor eerder suggesties⁵, wij noemen er hier twee:

¹ Nationaal actieplan mensenrechten en bedrijfsleven: 'knowing' en 'showing' december 2013

<http://www.rijksoverheid.nl/nieuws/2013/12/20/nationaal-actieplan-mensenrechten-en-bedrijfsleven-knowing-en-showing.html>

² Kort na de presentatie van het NAP identificeerde het MVO Platform ook al hiaten en deed suggesties voor verbetering:

http://mvoplatform.nl/overheid-en-mvo/publications-nl/Publication_4040-nl/

³ Working Group on the issue of human rights and transnational corporations and other business enterprises. Report A/69/263

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Business/Pages/Reports.aspx>, en consultatie document

<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Business/Pages/NationalActionPlans.aspx>

⁴ Citaten: Opdrachtbrief Min. van Buitenlandse Zaken t.a.v. MVO Sector Risico Analyse, 2 december 2013

⁵ Meer suggesties voor effectieve convenanten zie hier: http://mvoplatform.nl/overheid-en-mvo-1/publications-nl/Publication_4081-nl/

- De overheid dient een stevige rol te blijven spelen bij de aanpak van risicosectoren, zeker daar waar de erkenning van (mede)verantwoordelijkheid door het bedrijfsleven zelf onvoldoende aanwezig blijkt. In de kleding- en energiesector lopen inmiddels jarenlange processen die moeten leiden tot een convenant. Het erkennen van de echte problemen, het formuleren van acties die concreet bijdragen aan het verminderen van misstanden en het realiseren van serieuze stakeholderbetrokkenheid lijken echter te veel moeite.⁶
- “Betekenisvolle stakeholderdialoog”⁷ moet in praktijk gebracht worden. Ook de SER benadrukt het belang hiervan.⁸ KPMG heeft de laatste fase van het onderzoek het maatschappelijk middenveld genegeerd. De door Minister Ploumen aangekondigde zomerdialoog met de geselecteerde sectoren⁹ bleek slechts een gesprek tussen ambtenaren en sectorvertegenwoordigers.

Subsidies voor bedrijven

Er gaan honderden miljoenen per jaar naar handelsbevordering en steun aan bedrijven (niet alleen uit BuHa-OS, ook EZ en andere departementen). Maar in de begroting van BuHa-OS ontbreekt ieder voorstel voor monitoring MVO-beleid van de bedrijven die waaraan bedrijven bij overheidssubsidiëring gebonden zijn. De Tweede Kamer heeft zich herhaaldelijk uitgesproken over het stellen van MVO-voorwaarden bij financiering. Recent stelde de motie Sjoerdsma dat bedrijven rijksbreed enkel in aanmerking komen voor overheidssteun indien zij handelen conform de OESO-richtlijnen.¹⁰ Om dit te realiseren is onder meer nodig:

- Een centrale handreiking om nader te verhelderen wat “voldoen aan de OESO-richtlijnen” inhoudt. Dit kan een combinatie zijn van een checklist met essentiële onderwerpen en een beschrijving van een due diligence proces.¹¹
- Toezicht op het in praktijk brengen van de MVO-voorwaarden, direct of via beoordeling van uitvoeringsorganen. De recente misstanden in de haven van Suape, Brazilië illustreren deze noodzaak. Er zijn meldingen van milieuschade en sociale impact die samenhangen met activiteiten van een Nederlandse baggeraar met steun van de Nederlandse overheid (middels een exportkredietverzekering van Atradius).¹²
- Interdepartementale afstemming om te komen tot de rijksbrede invoering van MVO-voorwaarden bij alle vormen van subsidiëring en andere steun aan bedrijven.

Wij zijn graag bereid tot een toelichting.

Vriendelijke groet,

Gisela ten Kate (0619018825)
Suzan van der Meij

Bijlage: Statement van het MVO Platform over de uitvoering van de UNGP: *Actieplan mensenrechten en bedrijfsleven: nu nog actie*

⁶ CNV, FNV, Greenpeace, Landelijke India Werkgroep, Schone Kleren Campagne en SOMO zijn betrokken bij het actieplan van de kledingbranche. Zie onder andere: <http://www.schonekleren.nl/nieuws/2014/10/actieplan-brancheorganisaties-zorgt-voor-weinig-actie-onder-kledingbedrijven>

⁷ Term uit de UNGP

⁸ De SER onderstreept in het advies IMVO-convenanten dat onafhankelijkheid en gelijkwaardige vertegenwoordiging binnen de governancestructuur van betekenisvolle stakeholderdialoog meer resultaat oplevert voor groepen die negatieve effecten ervaren.

⁹ Aangekondigd in Kamerbrief over de stand van zaken van de Sector Risico Analyse (SRA), 24 juni 2014:

<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2014/06/24/kamerbrief-maatschappelijk-verantwoord-ondernemen-mvo.html>

¹⁰ Motie Sjoerdsma “verzoekt de regering, ervoor zorg te dragen dat bedrijven rijksbreed enkel in aanmerking komen voor overheidssteun indien zij handelen conform de OESO-richtlijnen”, <http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail.jsp?id=2013Z24975&did=2013D50989>

¹¹ Zie de aanbevelingen van het MVO Platform voor IMVO-kaders http://mvoplatform.nl/overheid-en-mvo-1/publications-nl/Publication_3936-nl

¹² Braziliaanse ngo's en gemeenschappen gaan een klacht indienen tegen het Nederlandse Van Oord en Atradius DSB omdat beide verantwoordelijk worden gehouden voor het niet naleven van de OESO Richtlijnen. http://www.somo.nl/news-nl/braziliaanse-ngo2019s-en-gemeenschappen-getraind-over-mensenrechten-en-klachtenmechanismen?set_language=nl Voor meer informatie over de misstanden: <http://www.bothends.nl/nl/Nieuws/Laatste-nieuws/newsitem/376/Suape,-Brazili%C3%AB-de-steen-in-de-vijver>